

13-14

Interieur

kávéház és
lakóház

Szerkeszti
KOVÁCS RÉKA

JARČNIK R. RAJZA
1912.

Jparművészeti, kávéházi
és színházi képes folyóirat
Megjelenik havonként két
szer: ára egy évre 20 k:
egyes szám 1 korona.

LAPUNK egyes számonként kapható: Ranschburg Gusztáv, IV., Ferenciek tere 2. — Adorján Testvérek VII., Erzsébet-körut 16. sz. — Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Andrassy-ut 21. — Róth L. dohánytőzsde, Nagymező-utca 31. — Konti Józsefné különlegességi tőzsde VI., Andrassy-ut 29. — Pfeiffer Ferdinánd, Kossuth Lajos-u. 7.

Hajdu Dénes épület- és műlakatos
BUDAPEST, VII.,
Munkás-utca 11. sz.
Készít mindennemű lakatos diszmunkákat vasból és rézből.

Fack Pál vasáru, épület- és butor-
vasalás, szerszám, házi- és
konyhaberendezések raktára
Budapest, VII., Rákóczi-ut 49. Telefon 58-88.

“ASBESTIT”

a jelenkor legjobb hézagmentes as-
bestpadlója és falburkolata, gyártja
a Magyar Asbestit Padlógyár

Rácz József

Telefon
63-24.

BUDAPEST, VII., ELEMÉR-UTCA 11.

SZIMON ISTVÁN

csemege, fűszerek és italok áruháza. — Évek hosszú sora óta a leg-
több és legelőkelőbb szálloda, vendéglő, kávéház stb., stb. szállítója.

Villamos hűtőházak,
kávépörkölt stb.

A cég áruházai Budapesten: V., Váci-körut 12, V., Váci-körut 60,
VI., Bajza-utca 16. Központi irodák és raktárak: V., Akadémia-utca 7.

UNGÁR ÉS FISCHER
BANKÜZLETE

Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 10.

Telefon interurban 143-92.

Cégünk nemcsak a szállodák és kávéházak közveti-
tésével, hanem azok finanszírozásával is foglalkozik.
Convertál ezen szakmában tartozásokat, rendez fi-
zetésképtelenségeket és fizetési zavarokat. Keresztül-
visz diszkrétan minden e szakmába vágó transzaktiókat.

Excelsior-Szálloda

Budapest, VII. kerület, Rákóczi-ut 72. szám.

Excelsior American bar és Grill room.

Külön feljárt az utcáról a félemeletre.
Nyitva este 8 órától. Caviár, Osztriga és
Langouste különlegességei, az amerikai
italok százféle keverékei és olcsó árai, a
legújabb látványossága a főváros esti
közönségének és gourmandjainak.

TORLEY-PEZSGO

Palme Kristóf és Tsa

Parchen-Schelten

Vezérképviselő:

KOFFLER JAQUES

BUDAPEST, VII.,
BAROSS-TÉR 15.

Üvegcsillár- és lámpa-
gyár.

Különlegességek:

csillárok, kandaláberek, lyrák,
ámpolnák és falikarok
villanyos, gáz- és acetilén-
világításra.

TELEFON
18-99

ALAPÍTOTT 1890-BEN

TELEFON
18-99

WOTTITZ MANFRÉD ÉS TÁRSA
KLISÉKÉSZÍTŐ MŰINTÉZET
CINKOGRAFIA, BUDAPEST
VI. KERÜLET, EÖTVÖS-UTCA 48. SZÁM

AJÁNLKOZIK MINDEN SZAKMÁBA VÁGÓ
MUNKÁK MŰVÉSZIES ELKÉSZÍTÉSÉRE, U. M.: DOMBOR-
NYOMÁSOKHOZ VALÓ STANZNIK, FOTOTIPIÁK, KEMI-
GRAFIÁK, AUTOTIPIÁK, KLISÉK HÁROM ÉS NÉGYSZÍNŰ
NYOMÁSHOZ, FÉNYKÉPFELVÉTEL HÁZON KIVÜL ÉPÜLE-
TEKRŐL ÉS ŰZLETEKRŐL; INTERIEUR-OK, TÁJKÉPEK STB.

Szerkesztőség
és kiadóhivatal
VI. kerület, Király-ú. 106.
Telefon: 125-08

Interieur

Megjelenik ha-
vonta kétszer
ár egy évre 20k
egy-
számára ik

és kávéház és labóház
szab-és iparművezetési képes
folyóirat szerkesztő
Kovács Béla

I. ÉVFOLYAM
13-14. SZÁM *

BUDAPEST, 1912
AUGUSZTUS 15

A FŐVÁROS ÚJ MŰVÉSZTELEPE.

Amikor évekkel ezelőtt arról kezdtek beszélni, hogy a főváros a budai hegyek alján műterembérházat akar építtetni, a művészek és művészeti körök kissé gyanusan, kissé mosolyogva vették tudomásul e hirt.

A művészetet s a művészeket nem lehet kollektivizálni s a műterembérház — üresen fog maradni, ezek voltak a jóslatok. Hogy egy házban, egy közös bérpalotában egész sereg művész kerüljön össze, lakják és dolgozzon — kissé idegen és furcsa gondolatnak tetszett. Száz és száz szempontot hoztak fel, amelyek amellet szóltak, hogy ez a terv megvalósíthatatlan.

És amikor az első budai műterembérház elkészült, a főváros mint háziur válogathatott, hogy kit vegyen be lakónak. Ekkor merült fel az a gondolat, hogy a Budapesten élő művészek számára is kellene egy ilyen telepet építeni, ahol műterem és lakás együtt legyen s ahol a családos művészek épp úgy megtalálják otthonukat, mint a nőtlének.

Amikor Bárczy István, Budapest polgármestere közölte a tervet az illetékes művészi körökkel, pár nap alatt már előre lefoglalták az összes műtermeket.

Alig egy év leforgása alatt azután meg is épült az első városi művésztelep, a Százados-ut és Külső Kerepesi-ut mentén.

A mult év elején még káposztáskertek virultak azon a hatalmas területen, ahol most angol cottage-szerű műtermes házak sorakoznak egymás mellé.

Csupa földszintes ház, egy-két-három szobás lakással és műteremmel. Erős szögben aláfutó, veres cserépfödeles tetőjük már messziről feltűnik.

A főváros egy-kettőre megteremtette itt a modern építkezés minden kulturáját: villamvilágítás, vízvezeték minden házban, amelyek úgy vannak elhelyezve, hogy középtűt egy széles parkszerű területet zárnak körül s egy széles vízmedencét.

Az egész telep körül van kerítve s ez nemcsak a környék munkástelepeitől való szeparálását jelenti, hanem valami sajátos kollektív karaktert is ad az egész telepnek.

A művésztelep lakói: Kallós Ede, Vas Viktor, Lányi Dezső, Basch Árpád, Siklódi Lőrinc, Kisfaludi Strobl Zsigmond, Juhász Gyula, Földes Szabó János, Beszédes László, Mester Jenő, Cigány Dezső, Pór Bertalan, Sámuel Kornél, Pásztor János, Kádár Béla, Pongrácz Szigfrid, Sidló Ferenc, Gimes Gindert Péter, Ungváry Ferenc, Kaza és Csont Ferenc.

Amíg a festőművészek nagy része ma már — különösen nyárra — a vidéki kolóniákon (Szolnok, Kecskemét

s Nagybánya) helyezkedik el, a szobrászok zöme a budai várbazár-műtermek kivételével ide vonult.

Komoly, serény munka folyik ezekben a műtermekben. Invenciók, ötletek formálódnak ki, kompozíciók készülnek, nagyszabású megbízások várnak elkészítésre, portrék mintázódnak, szóval a fővárosi művésztelep valóságos munkatelep. Hogy ki mit végez, min dolgozik, bajos volna felsorolni s talán indiskréciót is követnének el, mert a formába rakott agyagot fedő nedves vászon nemcsak arra való, hogy az agyag ki ne száradjon, szét ne essék s hogy a mintázást minden percben folytatni lehessen, hanem arra is szükséges, hogy a kíváncsi és idegen szem elől elrejtse — mi készül alatta.

A művésztelep lakói közül ma már nem egy országos nevű művész, örökké álló monumentális művek alkotója, de még azok is, akik a nagy nyilvánosság előtt kevésbé szerepeltek, a magyar művészetnek legtalentumosabb tagjai.

A komoly munka mellett azonban a derűs és jókedvű élet, a pihenés is otthonra talált ezen a művésztelepen. Ez a körülzárt kis művésztársadalom nemcsak a munka komolyságában, a komoly művészi törekvésekben él harmonikus együttességben, hanem угyszólván szociális életükben is közösek.

Mintha csak szocializálódt volna ez a kis társadalom; az összetartozásnak, komoly baráti köteléknek, emberséges megbecsülésnek sehol olyan vonatkozásait nem láttam, mint itt. Nem a bohémien embereknek a „nyárspolgárok“-tól való differenciálódása a nyitja ennek az igazságnak; itt már a kollektív társadalomnak valami mélyebb ígéreteit, feltételeit találjuk meg ezekben a motívumokban s belőle a szociologia is konzekvenciákat meríthet.

Leszögeztük ezt a látszólag jelentéktelennek látszó tényét csupán annak a kedvéért, hogy dokumentáljuk a művésztelepeknek szociális szempontokból is jelentős szerepét és hivatottságát. Egy távoli társadalmi és művészettársadalmi alakulás perspektíváját látjuk ebben a ma még kezdetén levő kísérletnek a sikerében.

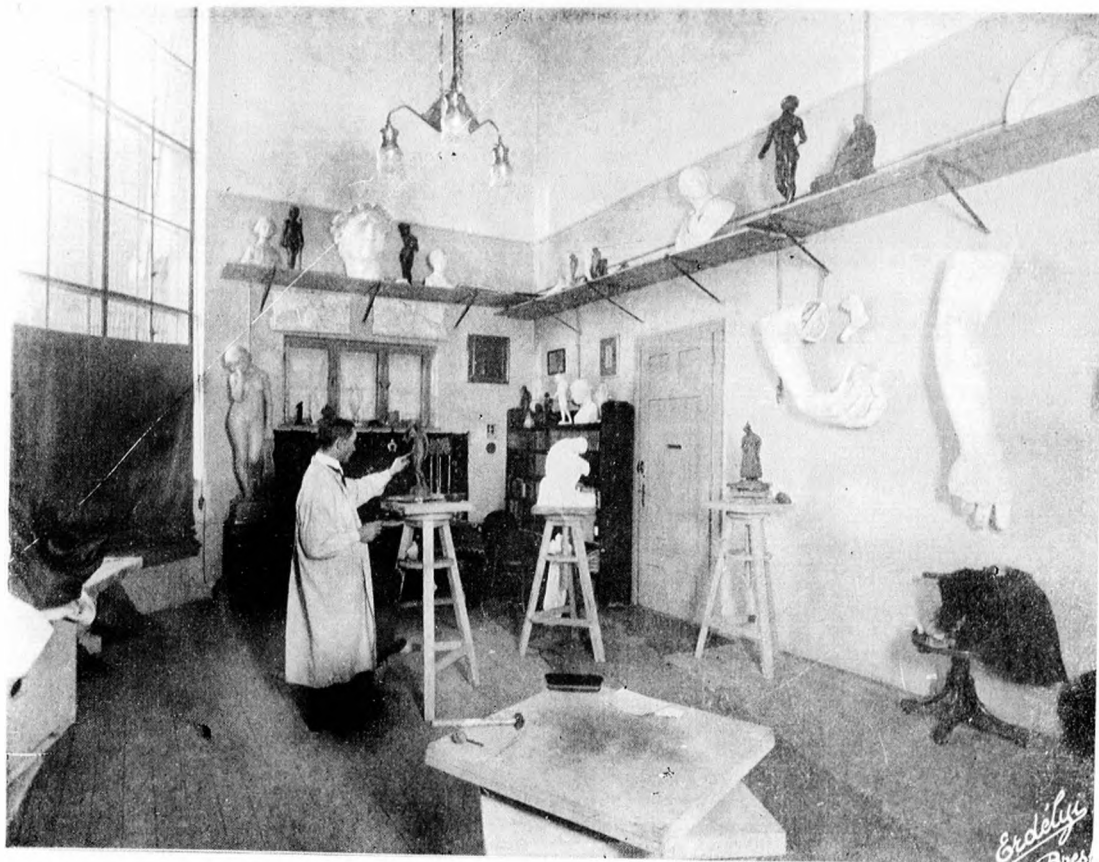
Hogy a főváros első művésztelepe egyébként mennyire „bevált“, eléggé bizonyítja az a terv, amellyel a városházán egy új s nagyobb művésztelep építésének eszméjével foglalkoznak.

*

Az Interieur jelen számában több képet mutatunk be a művésztelep lakóinak műterméről és lakásáról. Sorozatosan be fogjuk mutatni ezeket az interieuröket, amelyek a munka és az intim művészélet harmoniájának reprezentálói.

I.

Erdélyi felvétele

Samuel Kornél atelierjében.

Erdélyi felvétele

Pór Bertalan atelierjében.

Erőssy
B. 1908

Erdélyi felvétele

Margó Ede atellerjében.

IPARMŰVÉSZELET A KERESKEDELEMBEN.

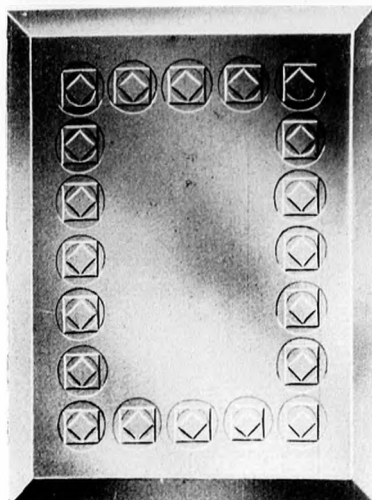
II.

És ebben az a legcsodálatosabb, a legérthetlenebb, hogy az a sok beszéd és írás, mely a művészet népszerűsítéseért, a művészeti nevelésnek minél szélesebb társadalmi rétegekre kiható fejlesztéseért harcba akarja vinni a társadalmat, szinte csökönyösen feledkezik meg arról, hogy ez a kulturművelet nemcsak a vevőn és az iparoson, hanem a közvetítő kereskedőn is mulik. A művészeti és ipari nevelést tehát nem az iparoson és a nagyközönségen, hanem a kereskedőn kell kezdeni. Amíg a kiskereskedőnek nincsen izlése, addig nem lesz az iparosnak sem, aki végre is a kereskedelmi közvetítésből él. De nem lesz izlése annak a kispolgár-társadalomnak sem, mely igények nélkül vásárol és azt veszi, amit olcsón és kellő szóbőséggel a nyakába sóznak. Páris szajnaparti régiség és műkereskedőiben láttam a kereskedői erkölcs legtipikusabb képviselőit. A vevőt egy szóval, egy megjegyzéssel sem igyekeznek a vételre rábirni, tőlük akár széturhatja az ember az egész boltot és kiválaszthatja magának azt, amit vásárolni akar. Egy kis ravaszsággal élve, árat nem mondanak, hanem a vevőtől kérdezik meg, hogy mit ad érte. Válaszából megtudják, hogy szakértő-e, vagy sem. Ha a válasza, esetleg a megjegyzései szakszerűek, akkor nincsen rá eset, hogy szemetet akarjanak a nyakába tukmálni, ellenben udvarias előzékenységgel szolgálják ki még akkor is, ha mindjárt csak egy pár szantimos rajtot vagy érmecskét vásárol is. Azt ötőlük még vevő nem hallotta, amivel a pesti kereskedő szokta a szemérmes vevőt zavarba hozni, hogy: „csak ennyit parancsol?” Kísérleteim során ezt a három stereotyp pesti szócskát, átlag minden második üzletben belém lőtték.

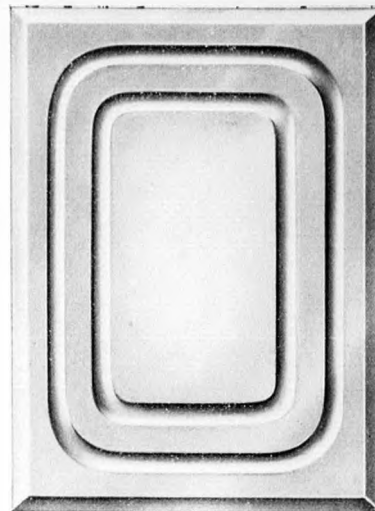
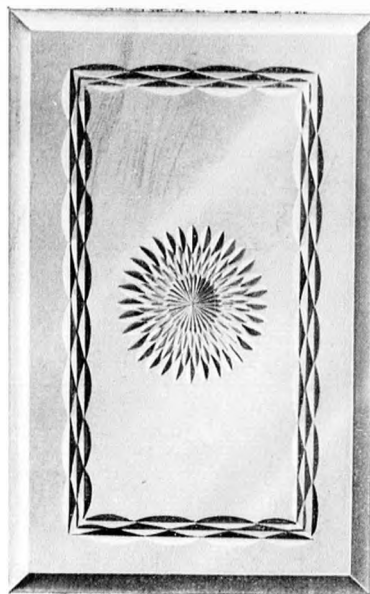
És ha már a stereotyp szóláshoz értünk, nem szabad egy másik, hasonlóról sem megfeledkeznünk, mely közönséges voltával több tartalmat fed, mint amennyit fedni látszik. Hányszor halljuk bevásárlásaink közben, hogy: „azt, kérem, nem tartjuk, mert nem keresik.” És ilyen felelet után azután elgondolkothatunk afölött, hogy ugyan mit is kezdünk, meddig is várjunk, amíg valaki azt keresni fogja? Ki lesz bolond egy üzletben valamit nap-nap után „keresni”, mikor már az első alkalommal azt mosolyogják a szeme közé, hogy azt nem „nem keresik”? Hogyan

keressen valaki valamit, amiről ugys tudja, hogy nem kapja meg?

Ez a bujósdi játék, mely legtöbbször a kereskedőknek a szakmájuk iránt tartozó érdeklődéshiányát igyekeznek elfedni, egyttal arra is jó, hogy ami a kereskedők művészi és ipari intelligenciájának rovására menne, az egy szállóigévé lett felelet által, mint a közönségnek műveletlensége tűnjék fel. Ezt konkrét esettel kell megvilágítanom. Ily eset Budapesten ugyszólván óránként ismétlődik meg. Egy fővárosi iskola szomszédságában papirkereskedés nyílik. Az iskola szakrajtot tanít és több, mint ezer növendék van. A kereskedő felszereli üzletét mindenféle holmival, amit segéd korában valahol egy belvárosi, vagy köruti disz-papirkereskedésben látott. Kirakatai megtelnek levél-papirosdobozok guláival, izléstelen tintatartókkal, tap-perekkel, elemi iskolás tolltartókkal és a diszműkereskedelem körébe tartozó izléstelen papirneművel. Van rajzi kellék is, szerény mennyiségben és oly mértékben képviselve, amint azt az ügynök urak jónak látták. Ez a kereskedő az iskola tanáraihoz fordult azzal a kéréssel, hogy a növendékek óriási rajzszerszükségletét ő nála szereztessék be. Tudvalevő dolog, hogy szakiskolai tanárok cégeket nem ajánlhatnak, mert az anyagszükségletek sokfélesége miatt ez tisztára lehetetlen, tehát kereskedőnk a meginterpellált tanárok részéről azt a választ kapta, hogy szerezzen be s z a k-értő ügynökök útján legjobb minőségű hazai és külföldi árut, elégedjék meg eleinte kevesebb üzleti haszonnal, árusítsa azt olcsóbban, és akkor az az ezer növendék ajánlás nélkül, magától is odaszokik és folytatólagos tanácsokkal is ellátja. Ez azonban nem történt meg, hanem az olykor betévedő egy-két növendék — (felnőtt szakemberek mind) — azt a választ kapta, hogy . . . „nem tartjuk, mert nem keresik”; egyttal azonban azt is megmondották nekik, hogy szívesen beszerzik a kívánt cikkeket, ha nagyobb tömegű rendelést eszközölnék nála. Minthogy azonban ez, a növendékek anyagi viszonyai miatt lehetetlen volt, azonkívül egyikük sem tudhatta, hogy az év folyamán melyik anyagból mekkora mennyiségre lesz szükségük, a szegény kereskedő minden üzleti rutinja és előzékenysége mellett is úgy áll ott két nagy rajzi szakiskola szomszédságában, mintha azoktól fél napi járó földre volna. Ime egy eklatáns példa arra, hogy milyen zsákutcába jut egy kereskedő, aki csak a k-venni és eladni tud, de sejtelve sincs arról, hogy a

Művészi üvegsiszolások
Künstlerische Glaspolierungen.

Poli:sures d'art de verre
Class-polishing of art.

Művészi
tükörcsiszolá-
sok Hirschler
és Török cég-
nél, Budapest
V., Lipót-
körút 18.

közönséggel való érintkezés, ha ez a közönség szakemberekből áll, megértést, izlést és egy kevés művészi érzéket is követel. Az izléstelen papíráruk, olaj és vízfestéshez való minták, papirpalettára ragasztott gombfesték, tintatartók, cifra tollszárak és hasonló bazárbóvli egy művészeti szakiskola közvetlen közelében, — szegénységi dokumentuma a kereskedői műveltségnek. Szánalommal vegyest mosollyal néz reá az az ezer ember, akiken az ő létjoga alapul.

Ugyanez az eset áll elő más szakmájú kereskedőknél is, azzal a különbséggel, hogy ott a szakszerű hozzáértést nem egy iskola, egy testület képviseli, melyhez a kereskedő apellál, hanem az üzlet szűkebb környékén, vagy szomszédságában lakók, akik azért nem látszanak a kereskedő szemében valami respektálásra méltó, monumentális számu tömegnek, mert a vásárló nagyközönség soraiban elszórva jelentkeznek csak néha-néha. Ha egy élelmes és egyébként jó üzletember statisztikai alapon meggyőződne arról, hogy a vásárló közönsége között milyen sok hozzáértő ember van, ha tudná, hogy ezek negligálásával hány vevőt veszít, ha összegezné egyszer azoknak a kísérletképpen boltjába vetődőknek a számát, akiket azzal a bizonyos „nem keresik“ felelettel kényszerít arra, hogy többé nála semmit ne keressenek, bizonyára bőséges tapasztalatot szereznének kereskedelmi elveik reformálására vonatkozólag. Így azután hiába vannak kiváló iparosok és elsőrangú ipari termékek, hiába kísérletezik valaki azzal, hogy olcsó pénzen, mindenkinek hozzáférhető szép és művészi árut hozzon forgalomba, minden ambíció meddő marad, mert a közönség nem tud a létezéséről, tehát „nem keresi“,

a kereskedő pedig látva, hogy „nem keresik“, — nem tartja raktáron.

Hajmeresztő szemét kerül kereskedelmi forgalomba a kézimunka és szövetmunka üzletekben. Egy-egy kézimunkakereskedés kirakata a jó izlés keréketörésének szimbolumát jelenti. Nívótlan idegen lapminták másolatai, a megdühödésig bárgyu dilettáns munkák tornyosulnak ott egymás hegyin-hátán, kerekén kizárva az egyszerűséget, a művészinak halvány árnyékát is. Ez pedig az iparművészeti kereskedelemnek talán a leggyászosabb területe. Itt igazán nem szorul rá a kereskedő arra, hogy külföldi terméket áruljon és a német, vagy osztrák ötletességhez forduljon. Szakiskoláink a tervezőknek egész légióját képezik ki évente, háztartási, háziipari és kézimunka tanfolyamaink pedig seregestül termelik az értelmes és dolgozni tudó munkásnőket. Ha ezek mellett azután még akad kirakat (pedig ugyancsak akad), ahol a párnákról szivarozó kutyafejek, vagy képtelen barokk cikornyák, a ridikülökről selyemre festett C. Klein-féle harmatos rózsák, vagy szép domborura stikkelt ökölnyi margaréták bámulnak rá az emberre, ott egyedül és kizárólag a kereskedő a bűnös. Erre a bűnre pedig nincs mentség, csak magyarázat. Mert egy művelt, az iparművészet körébe vágó készítményeket árusító kereskedő tanulni köteles, a munkák művészi értékelésének értelmi fokára felemelkedni tartozik. Meg kell tanulnia, a közönséggel, vagy a szakemberekkel való érintkezés útján, iparművészeti folyóiratok és kiállítások látogatása és tanulmányozása révén, hogy a művészi feltételek milyen határok között mozognak, mennyit érnek, kiknek az igényeit milyen ipartermékek elé-

Mezőkövesdi himzett vánkös.
Polster mit Stickerei.
von Mezőkövesd.

Coussin brodé de Mezőkövesd.
Embroidered cushion
from Mezőkövesd.

gitik ki stb. Mert ha ezt megtanulták, akkor nem fognak művészi kézimunka, vagy másféle iparművészeti tervekért darabonként 80 fillért ajánlani, hanem megelégedvén szerényebb üzleti haszonnal, csodálattal fogják észrevenni, hogy vevőközönségük új elemekkel, új vásárlókkal bővült, akiket eddig még nem láttak, mert amikor egyszer, régen azt mondták nekik, hogy „kérem, ezt nem keresik“, olyan gyorsan mentek ki az üzletükből, hogy nem volt idejük az arcukat megjegyezni.

A kirakatba kerülő himzés munkáknak egyetlen zsürije a kereskedő, ő veszi át az árut a szállítójától, az „üzletekbe dolgozó“ rabszolgáktól, ő dönt afőllött, hogy érdemes-e, szabad vagy illik-e azt egy város szemeláttára az ablakba rakni.

Természetes, hogy ezeknek az állapotoknak egészséges átalakulása csak úgy remélhető, ha a kereskedőnek az üzleti gyakorlaton kívül elég ítélőképessége is lesz. Ennek pedig első feltétele az ipari képzettség, mely részben gyakorlati uton megismerteti a kereskedővel az ipari értékelés szempontjait, másik feltétele pedig egy kevés művészi intelligencia, mely a mai, sokszor felháborító hozzá nem értést helyesebb ítéllettel cserélné fel. Ezzel pedig az a bizonyos intelligens proletárság támaszt, segítséget nyerne a képzettségének megfelelő külső életberendezés nehéz,

gondot okozó feladatához. Ma a kispolgár a kiskereskedőben, támasz és segítség helyett rosszakarót lát, akire vásárlás közben gyanakszik, akivel szemben bizalmatlan és akinek erőszakos rábeszélésével szemben eredmény nélkül lép fel a jó ízlést megértő követeléseivel. Sajnos, az orvoslásnak gyakorlati kiindítása súlyos akadályokba ütközik. Ezek az akadályok azonban nem legyőzhetetlenek. A kereskedelmi iskolák és szaktanfolyamok kötelessége, hogy intelligens kereskedelmi szakembereket neveljenek és ha már őket a helyes magyar levelezésre és fogalmazásra megtanítani nem tudják, legalább tanítsák meg arra, amit szociális hivatásuk szükségszerűsége diktál. Ezzel nemcsak a kereskedőkkel szemben teljesítenek kulturális szolgálatot, hanem fontos lépéssel viszik előre az érdekeit a vásárló közönség ma a legmostohább helyzetben színlődő százezreinek.

(—ká—)

□□□

IPARMŰVÉSZETI HIREK.

ÚJ PÉNZT! Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat választmányának egyik legutóbbi ülésén Ga ul Károly fölszólalása kapcsán megállapították, hogy a magyar pénzermek nem felelnek meg a művészi követelményeknek. A választmány határozatából most a társulat ebben az ügyben fölterjesztéssel fordult

a pénzügyminiszterhez, amelyben utalt arra, hogy egyes külföldi államok, mint Német-, Francia- és Olaszország pénzérmeik mintáit legkiválóbb művészeikkel készíttetik. Kifejtette azután a fölterjesztés, hogy a közforgalomba kerülő pénzek művészi megjelenése mennyire irányítólag hat a közlés fejlődésére, nemesedésére. Ehhez képest az állam kulturfejlesztő feladatai közé kell sorozni a pénzeknek művészi alakban való előállítását is. A magyar pénzverés történeti multja bizonyítja, hogy ezen a téren nálunk nagy visszaesés van. Régi pénzeink közül különösen a XVI. és XVII. századbeli erdélyi pénzérmeik ornamentális részletei becsesek művészi szempontból, de erősen kidomborodott rajtuk a magyar nemzeti jelleg is. Mig újabb pénzeink teljesen osztrák befolyás alatt készültek, mert az olcsó mintákat bécsi éremverők készítették és csak később vettek részt ebben a munkában körmöcbányai vésnökök, akik azonban tanulmányaikat a bécsi képzőművészeti akadémián végezték. Hogy a nyugati kulturákkal ezen a téren is lépést tartsunk, modern éremvő művészeinkre — akik közt számos jeles tehetségű van — kellene bizni pénzérmeink mintázását. Mint analog esetet, főlemlíti a fölterjesztés, hogy okmánybélyegeink művészi rajzaira most irt pályázatot a pénzügyminiszter éppen a Iparművészeti Társulat útján. A társulat és az érdekelt művészkörök remélik, hogy a pénzügyminiszter szívesen fogadja a társulatak ezt a nagyfontosságú kulturális célokat szolgáló javaslatát és bizalommal néznek ez ügy további fejleményei elé.

TILTAKOZÁS AZ OPERAHÁZÁTALAKÍTÁSELLEN.

Az Operaháznak mint egyik legművészibb architektúrájú középületnek átalakítása nemcsak a közvélemény helytelenítésével találkozott, hanem a szakkörök tiltakozását is mindinkább nagyobb és nagyobb arányúvá teszi. A Magyar Építőművészek Szövetsége legutóbb tartott gyűlésén tiltakozott ama merénylet ellen, amelyet az ország művészi testületeinek meghallgatása nélkül intéz a főváros egyik legszebb műalkotása ellen az állam. A gyűlést, melyen Lechner Ödön elnökölt, Póllák Manó nyitotta meg s néhány szóval vázolta a gyűlés egybehívásának okát. Utána Vágó József ismertette az Operaházon tervbe vett átalakításokat. A tervet a maga egészében elhibáztának és kárhóztatandónak tartja, mert a Operaház művészi egységét fogja megbontani anélkül, hogy azt a célt, hogy a színházat a modern színházi követelményeknek megfelelően átalakítsák, elérnék. Ez ellen pedig laikusnak és hozzáértőnek egyaránt tiltakoznia kell. Indítványára, melyhez hozzászóltak még Molnár Béla, Szabolcs Ferenc, Rainer Károly és Jónás Zsigmond, a gyűlés kimondotta, hogy az akciót foly-

tatja. Fölhivta a művészi egyesületeket és a város polgárságát, hogy a mozgalomban minél hathatósabban vegyenek részt s kívánságukat memorandum formájában a kultuszminiszternek, a kereskedelmi miniszternek és az Operaház kormánybiztosának is tudomására hozzák.

MŰVÉSZI ÜVEGCISISZOLÁSOK. A művészi üvegcsiszolások terén nem csupán a technikai eljárások fejlődtek hatalmas arányban, hanem benne a művészi szempontok is mindjobban helyet foglalnak. Igaz ugyan, hogy az üvegcsiszolás technikája az üveg anyaggal vonatkozásban már magában bizonyos művészi követelményeket kíván, de a tisztán művészi szempontokat mégsem méltatták kellően. Tisztán ezeknek a szempontoknak a jegyében azonban ma már több üvegcsiszoló cég dolgozik, ezek közt a legismertebb a bécsi Carl Beck (XIV., Märzstrasse 109—111) cég, amely Ausztria legkiválóbb és legjelentékenyebb üvegcsiszolójának egyike. A cég a művészi üvegcsiszolás terén óriási érdemeket szerzett de érdemei ismertek a kirakott ablak-dekoráció és egyéb hasonló munkák terén is és ma már a legkiválóbb szakemberek elismerik a Beck-cég érdemeit. Lapunk jelen számában több művészi üvegcsiszolás produktumát mutatjuk be, amelyek a Beck-cég érdemeit dicsérik.

Mezőkövesdi himzett tarsoly. — Retikul mit Stickereien, von Mezőkövesd.
Réticule brodée de Mezőkövesd. — Embroidered little bag from Mezőkövesd.

Képzőművészet

A NAGYBÁNYAI JUBILÁRIS KIÁLLITÁS.

Nagybánya városa büszke és szép ünnepet ül, amelyre nemcsak maga a város, hanem az egész ország büszke lehet. Büszke lehet ez a gyönyörű vidékü város erre az ünnepségre, mert hozzá hasonló öröm magyar vidéki várost még nem ért. Neki jutott osztályrészül, hogy a modern magyar művészet történetében a legelső lapra, a legdiszesebb helyre jegyezze be nevét s hogy ezt az emléket immár meg is jubilálhatja.

Abból az alkalomból ugyanis, hogy Nagybánán tizenöt évvel ezelőtt alakult meg az első magyar művészi kolónia, nagyszabású kiállítást rendezett a város, amelyen mindazok, akik tizenöt év alatt Nagybánán megfordultak, részt vesznek egy vagy több képpel. Magának a kiállításnak az anyaga oly hatalmas, hogy alig győzte a rendezőség elhelyezni. Hogy ez a név, Nagybánya mit jelent a modern magyar művészet történetében, szinte említeni is felesleges. Egy ragyogó, küzdelmes, de gyönyörű fejezetet, a régi hagyományoktól való teljes felszabadulást, egy új korszak kezdetét, sok-sok harc kiindulását, de ma már nagyszerű eredmények elérését is. Mintha rég múlt idők emléke elevenedne fel előttünk, az az első kiállítás, amelyet a nagybányai kolónia rendezett Buda-

pesten. Azóta a kis kolóniából országos hírű fogalom lett, azokból, akik ott dolgoztak, országos hírű művészek, hisz a magyar művészet színe-java megfordult ezen a csodaszép vidéken. Évről-évre megjelentek ott mind nagyobb számban a mesterek és tanítványok s amikor már nagyon megsokasodtak, rajokban elvonultak Nagybánáról. Így keletkezett a kecskeméti telep is és részben a szolnoki is.

Ennek a tizenöt esztendőnek az emlékét foglalja most össze a nagybányai kiállítás, amelyet a város kezdeményezésére Ferenczy Károly, Thorma János és Réty Béla rendeztek.

Irányok, iskolák, törekvések, egyéniségek, küzdelmek, új és új utak reprezentálódnak ezen a páratlanul érdekes kiállításon, amely fölé büszkén írhatja Nagybánya városa — a nevét.

Ez a név ma már a műtörténelemé, de a jelené is, meg a jövőé.

Az az erőteljes művészet, amely onnét kiindult, nem szűnt meg most sem.

Nagybánya ma ép úgy a művészet egyik legerősebb kulturgóc-pontja, mint 15 évvel ezelőtt.

*

A kiállításon nagy anyaggal vannak képviselve: Réty István, Ferenczy Károly, Ferenczy Valér, Maticska Jenő, Mikola András és Cziffer Sándor. Közülök Réty István külön csoportban állította ki festményeit, amelyek egész pályafutását

Bruck Lajos festménye.
Gemälde von Ludwig Bruck.

Peinture de Louis Bruck.
Picture of Lewis Bruck.

képviselik. — A régi nagybányai művészek közül Hollósy Simon, Thorma János, Glatz Oszkár, Iványi-Grünwald Béla, Csók István, Koszta József, Horthy Béla, App Gábor, Ferkay Jenő, Frischauf Ferenc, Lohwag Ernesztin és Rózsaffy Dezső állítottak ki, továbbá Kardorff Konrád, Ottner Emil és Nussbaum Vilmos is a németek részéről. A fiatalabb generációt Perlrott Csaba Vilmos, Czóbel Béla, báró Hatvany Ferenc, Basch Andor, Börscsök Samu, Jakab Zoltán, Bornemissza Géza, Kollerich János, Kandó László, Csáktornyai Zoltán, Réthy Károly és Tihanyi Lajos képviselik, akik leginkább mint a festőművészet legújabb irányának a képviselői tették nevüket ismeretessé. A kiállítás keretében van egy nagy iskola-kiállítás is Hollósy Simon régi tanítványainak és a most működő nagybányai festőiskola növendékeinek az iskolai tanulmányaiból. A kiállításnak érdekes része a korán véget ért Maticska kollekcója. Maticska Nagybányán született és huszonegy éves korában halt meg tüdővészben.

□□□

SZENTE IMRE.

Szerencsésen mulott el az aktualitása annak a körülménynek, hogy Szenté Imre arcképét közöljük.

Bár elvünk ellen való a köz szolgálatában álló férfiak portréizálása és amit nem tettünk volna más körülmények között, azt megteesszük most, amikor őszinte örömmel regisztráljuk Szenté felgyógyulását.

Sulyos műtétnek vetette magát alá a „Fasor“-szanatóriumban és hála az akkor még féligbáró Herczel tanár zsenialitásának, megnövesztette azok számát, kik hálával gondolnak vissza az elmúlt bajokra és

Olaszországban üdülve dörzsölik a kezüket a professzor báróságán.

Szenté Imre a kevés magyar mecénás egyike, ki minden rendelkezésére álló eszközzel istápolja a magyar művészetet.

Nincs oly szépművészeti, iparművészeti aktus, melyen kedves, szeretetreméltó alakja hiányoznék. Lakása a modern pikturának kincsháza.

Ilyen nemes az ő szórakozása.

Hogy érdemeiről is szóljunk, talán elég lesz megemlíteni, hogy minden művészi érzékét beleviszi az ipari és kereskedelmi élet produktumaiba és ha tekintetbe vesszük, hogy Szenté Imre egyik legelőkelőbb kereskedelmi és ipari vállalkozás élén áll, úgy sejtethetjük, hogy mennyit köszönhetnek neki azok, kiknek törekvésük: művészetet vinni a kereskedelembe!

RÉGI BOLTOZATOK LEMÁSOLÁSA.

Radisch Jenő és Csányi Kálmán a napokban Besztercebányán jártak, hogy az ott meglévő régi boltzatokat tanulmányozzák. Különös tettségüket a főtéren levő Halassy-ház régi boltzatai nyerték el, amelyeket legközelebb egy új nagy pesti építkezésnél fognak felhasználni.

BRUCK LAJOSNAK, az elhunyt kiváló magyar művésznek egyik legművészebb, legértékesebb festményét mutatjuk be. A gyönyörű festmény, amely magántulajdonban van, valószínűen a bécsi Brucktárlaton is kiállításra kerül.

KÜRTHY GYÖRGY, Szepestátraháza. Plakátpályázatunk még nem lett kihirdetve. Annak idején közölni fogjuk lapunkban és a többi művészeti folyóiratokban is.

Szenté Imre arcképe.

Porträt des Herrn Emerich Sente.

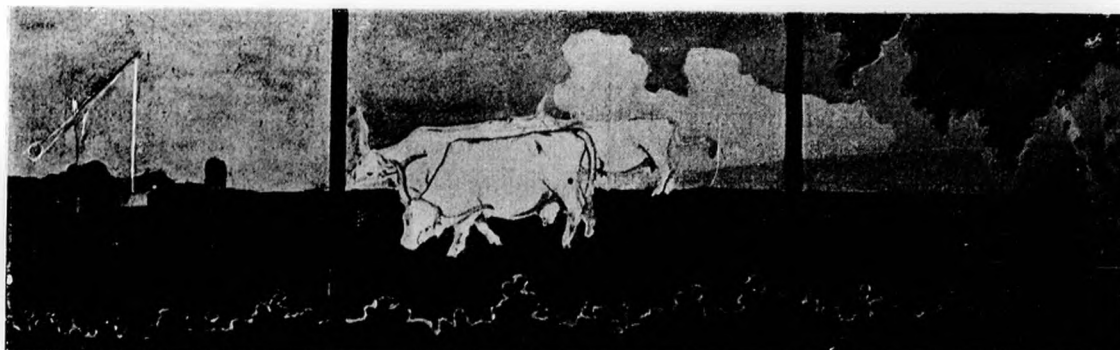
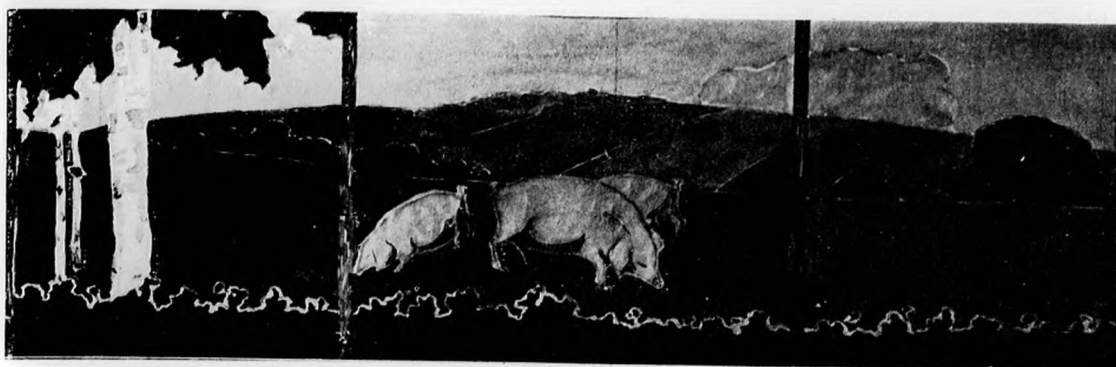
Portrait du M. Emeric Sente.

Portrait of M. Emeric Sente.

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete székházának freskópályázata. (1. díj: Dudits Andor.)
Konkurrenz auf ein Freskogemälde für das Sitzhaus der Ungarischen Landwirten-Genossenschaft. (1. Preis: Andreas Dudits.)
Concurrence d'Art Fresques pour la maison de l'Association des Cultivateurs Hongrois. (1-ère prix: André Dudits.)
Competition of Art. Pictures „al fresco“ for the mansion of the Hungarian Peasant-Association. (1-1st price: Andrew Dudits.)

Interieur

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete székházának freskópályázata. (II. díj: Csermely János.)
Konkurrenz auf ein Freskogemälde für das Sitzhaus der Ungarischen Landwirten-Genossenschaft. (II. Preis: Johann Csermely.)
Concurrence d'Art Fresques pour la maison de l'Association des Cultivateurs Hongrois. (Prix 2nde: Jean Csermely.)
Competition of Art. Pictures „al fresco“ for the mansion of the Hungarian Peasant-Association. (2nd price: John Csermely.)

A REVIER-RENDSZER.

Lapunk legutóbbi számában Steuer Marcel ur magvas cikkben ismertette a revier-rendszernek előnyeit s minden érvet mesterien csoportosított annak bebizonyítására, hogy mennyire közszükséglet, továbbá egyéni kávé-érdek a revier-rendszer bevezetése nálunk.

A cikknek visszhangja akadt nálunk és az alanti nyilatkozatok arról tanuskodnak, hogy ez a kérdés még sok vitára fog okot szolgáltatni, mert minden üzletember saját álláspontjának erősítésére különféle-kép sorakoztatja az érveket.

Dacára a lapunkban megjelent felhívásnak, a főpincérek gárdájából, kiket ezen ujtítás exisztenciálisan érdekel, alig egy-kettő mert véleményt nyilvánítani, természetesen ezek is a revier-rendszer ellen szólnak, de hosszabb indokolástól érthetetlen módon tartózkodnak.

A különféle nyilatkozatokat, melyekből legtartalmasabb Gárdonyi Józsefé, a politikai nevezetességű „Az Országház” tulajdonosáé, alább adjuk:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Szívesen mondok el én is egyet-mást a revierről, mely rendszeren szerzett tapasztalatait Steuer Marcel barátom az „Interieur” mult számában oly közvetlenül és tartalmasan ismertette.

Teljesen igazat adok a cikk kezdő sorainak, amely a kávéházi élet fejlődésével karöltve járó szélsőségeket és pompázást ecseteli, csak ott térnek el utjaink, amidőn ő a nyugatra gravitáló kulturának egyenes leszármazottjaként a „revier-rendszert” mondja. Régóta fejlődünk már, régóta hajlunk a nyugat felé, de a revier-ről, mint közszükséglet soh'sem esett szó.

Sőt utalok az 1909. évi K. I. T. ama ülésére — kedves Steuer barátom is jelen volt — melyen Brück Károly, a Vigszinház-kávéház volt tulajdonosa, a reviernek bevezetésére tett indítványt, amit a közgyűlés tanulmányozás céljából a választmányhoz utasított. Én már akkor is állást foglaltam ez indítvány ellen és legjobb tudásommal iparkodtam a jelenvoltakat igazamról meggyőzni. Brück ur — úgy látszik belátva a reviere rendszeresítésének tarthatatlan voltát — visszavonta indítványát.

Annál inkább örülök, hogy az „Interieur” módot ad úgy nekem, mint más szakembernek e téren szerzett tapasztalatait elmondhatni és hiszem, hogy a

többiek is, mint jómagam, minden személyes vonatkozás nélkül, tisztán az ügyünk érdekében szólal fel.

Ez alkalommal megkockáztatom a közönséget megkérdezni, vajjon talált-e egész Európában ideálisabb kávéházi kiszolgálást, mint Budapesten? Én nem mondhatom el magamról, hogy sokat utaztam, de eléggé szól érvem mellett a sokat utazott, hazatérő közönség, mely sarkigazságként hirdeti, hogy miénkhez hasonló kávéházi kiszolgálást hiába kerestek a kontinensen.

Értem, hogy sok megszivlelendő és utánzásra méltó ujtítást kell nálunk is meghonosítani, de hogy a mi jól bevált rendszerünket, amely vezető sorba vitte kávéházainkat. ujjal cseréljük fel azért, mert a másik — más és új, és mert a külföldön ez dívik? Ezt nem fogadhatom el semmiképen sem!

A reviere behozatalának egyik legfontosabb indító okául Steuer barátom a főpincérek tarthatatlan egyeduralmát hozza fel. Nincs szándékomban a főpincéret megvédeni, megvédik azok magukat is — ha jónak látják.

De furcsálom, hogy 25 év óta szolgáló főpincéremről egy emberöltő elmúltával tudom meg, hogy tarthatatlan és önző. Én is mondhatnék el egyet-mást a főpincérekkel való „együttélésről”, de végeredményben nyugodt lélekkel állithatom, hogy legtöbbje kifogástalan, tisztességes munkás. Üzletemben tisztességes munkát produkálnak és lelkiismeretesen járnak el nehéz feladatukban.

Van azonban szembetünőbb nyavalyája a reviere-nek. Nem kell ahhoz félvilágot bejárnom, egy-egy abbaziai üdülés is megtanít rá. Ha például az egyik asztalnál eszem a vacsorámat és közben jó ismerőst látok a terem tulsó sarkán, hozzátelepszem egypikolóra. Együttes partira a kártyaasztalt foglaljuk le, akkor az utolsó mester után három különböző pincérrel kerültem számtani műveletekkel súlyosbitott elszámolási viszonyba.

Minden asztalnak t. i. más a fizetője. Ezt a komplikációt a kényelem ölen nevelkedett pesti vendég nem bírná ki.

Egy körülményt azonban feltétlenül aláírok és ez az intelligens pincéranyag nagy hiánya felett átértzett keserv. Ezt nyögi minden jobb kávé.

De, hogy ezen a mizérián a reviere segített volna, az semmiesetre sincs bebizonyítva. Hiszen, kedves

Az ujonnan berendezett „Lloyd“ kávéház Temesváron.

Das neulings eingerichtete Kaffeehaus „Lloyd“ in Temesvár.

Le Café nouvellement ameublé „Lloyd“ à Temesvár.

The recently furnished Coffeehouse „Lloyd“ at Temesvár.

barátom kávéházának megnyitása, illetőleg a revier-rendszer meghonosítása óta oly gyakori a pincér-változás, hogy az ipartársulati közvetítő által nyújtható anyag nem elegendő az ő szükségletének, úgy hogy az említett közvetítésen kívül egyéb ügynöki intervenciót is kénytelen igénybe venni. Hol marad az üdvös ujtás? Az új rendszer anyagi lebonyolítása egy egész fejezetet tölt meg s igen tisztelt Szerkesztő ur engedelmével néhány téves számításra b. lapjának legközelebbi számában fogok rámutatni.

GÁRDONYI JÓZSEF
az „Országház-Kávéház“ tulajdonosa.

Bokross Károly, az orsz. nyugdíjgyesület nagyérdemű elnöke: Szerintem a revier-rendszert mindenképp be kellene vezetni, ahol megfelelő számú intelligens és megbízható képzett pincér áll rendelkezésre.

Berger Leó, a budapesti kávé ipartársulat örökös alelnöke szerint a revier-rendszert sem a hazai közönséggel, sem a pincérekkel megoldani nem lehet, de nem árt, ha uttörőképp egy pár kávéház megpróbálja.

Kovács József szerint az új rendszer hatását meg kell várni és ha ez a közönség, a személyzet és a kávé javára egyaránt beválik, úgy ő az első között lesz, aki azt be fogja vezetni.

Várady József Octogon-téri nagyvendéglős megfigyelése szerint az új rendszer az „Abbáziá“-ban sem vált be, mert aki ott reggelizni szokott, több ízben megfigyelte, hogy a vendégek elégedetlenek, főleg azért, mert egyik pincér nem megy a másik vendégéhez.

Weisberger József a „Kör“ kávéház tulajdonosa szerint a rendszer több okból nem vált be, főleg pedig az óvadékképes pincérek és a kisebb kávé sok nagy óvadékjainak visszaadásában látja sok egyéb okon kívül is a keresztülvihetlenség okát.

Gross Ödön az „Ostende“ kávéház tulajdonosa több igen érdekes érvet hozott fel a revier-rendszer ellen, de legtalálébban a vendégnek vándorlási kedvét hozta fel okul, amely némely törzsvendéget arra kényszerítene, hogy 3—4 helyen kellene neki fizetni, különösen ha több helyen ülnek ismerősei, akikhez — odaül.

□□□

A KÁVÉHÁZI TERRASZ — MINT JÖVEDELMI FORRÁS.

Oh nem, nem a komoly üzletet gondolom, nem a terraszt gazdasági kihasználását, így tehát ama harcokról sem lésszen szó, melyekről a kerületi mérnökök tudnának csak méltó époszt írni és melyeknek zászlajára ez van felírva: „még egy félméter terrasztért!“

De mert ezeken a tyűhdemelegvan napokon a terraszt helyettesíti a kávéházat, a kávéházi idegrendszer a terraszon összpontosul, itt olvas, iszik, kiabál, köt üzletet, izzad, udvarol, bliccel, szóval itt él és vibrál a pesti, nem érdektelen néhány tipust leszögezni, mely a terraszsal van összenöve, belőle él a szó legéhesebb értelmében.

A márványmajmokkal sulyosbbitott, kis, vigyorgó kínai, a villanyos zseblámpát és a skót bibliát árusító ember, a virágot hordozó bájos rózsalány, ki koránál

Az újonnan berendezett „Lloyd“ kávéház Temesváron.

Das neulings eingerichtete Kaffeehaus „Lloyd“ in Temesvár.

Le Café nouvellement ameublé „Lloyd“ à Temesvár.

The recently furnished Coffeehouse „Lloyd“ at Temesvár.

fogva belügyminiszteri engedéllyel kaszirnő is lehetne, a ceruzákat és ártatlan levelezőlapokkal kereskedő fiatal ur, kit a minap választott meg az E. Gy. K. E. disztagul, Gyula, a rikkancs, a költő, a moziszinész vagy amit akartok... mind-mind tulon-tulismert alakja ugy a kávéháznak, mint a terrasznak. De kizárólag terraszhóst, mondhatnám terrasz-speciálistát ujabban kettőt figyeltem meg. Az első elég szomorú és ha nem volnának valamennyien többé-kevésbé apacs-mecenások, ugy ez az eset inkább a rendőr noteszébe, mint nyílt lapokra való volna.

A vendég fizet. Huszonöt, huszonhét, harminc, harminchárom, mondja a fizető. És ezzel a tányérba hullat három krajcárt. Itt, barátom, nincsen vélemény, itt nincsen nézet vagy akarat, ez az a három krajcár, amit te borraivalónak szántál. A fizető ugyan olyan formába teszi eléd, mintha ő adná neked a borraivalót, de te pesti vagy és tudod, hogy ez a kiszolgálási tiszteletdíj, amit a kávé helyett te fizetsz a pincérnek. De ez más lapra tartozik; a három krajcár ott pihen a vizáztatta bádogtálcán. A vendég feláll és távozik. A hat fillérek már várják a frakkos gazdát, de beláthatatlanok a sors utjai. A terraszon kívül egy kis mocskos kölyök majszol kenyeret, nyugodtan lép közelébb a rácshoz, áthajol a korláton és felszededegeti a három krajcárt. Hogy aztán elrohant, hogy a pincér utána repült, hogy elverte, az mind mellékes, csak egy a fontos: az a nyugodtság, mellyel ezt a műveletet ez a kölyök végrehajtotta. Balkezéből tovább majszolázta a kenyeret, míg a jobbal — nem sepepte le, — mondom, egyenként felszededgette a pénzt.

Nem állítom, hogy valami nagyon jó üzlet, de legalább nem jár nagy kockázattal, hiszen minden egyes esetben csak három krajcáros bűntényről van szó.

Hogy nagyobb ne legyen, arról a pesti vendég gondoskodik!

A másik eset pedig egyszerűen zseniális. Mert mi más a zseniáltság, mint meglepő egyszerű eszközzel még meglepőbb eredményt elérni. Hogy utána mindenki a homlokára üssön és azt mondja: hogy ez nem jutott eszembe!

Sajnos, a zseniáltság tökéletessége veszt azáltal, hogy ez a kedves, megrögzítésre méltó trükk az én bőrömre ment. Szubjektív ok, de érthető!

A vasrács melletti asztalkánál ültem, fáradtan süpedtem bele a karosszékbe, hogy teli tüdővel szivjam a forró nap után azt a jó oktogontéri levegőt.

A pincér telerakta már az asztalomat dietetikus protein-anyagokkal. Volt azon már vaj, tej, tojás, minden, ami drága! Ingyenc kacérsággal csoportosítottam az ételt. Így ni, ide a közepébe még egy ásványvizet!

Igazán, izletes csoportkép. Mindjárt belekezek, de nem, előbb betellek a szagával. Milyen jó is ez a nyári ős-koszt, csupa erő, csupa üdítés!

Összefolyik a nyál a számban. Ugyan min kezdem? Igazgatom, tologatom a poharat, mint a fényképész az utolsó beigazításakor... de im megjelenik ott tul a rácson egy maszat gyűjtemény. Két heti utcapor, mosdatlanság mind egy nyakon és arcon aránytalanul elosztva. Nevezzük csak röviden csirkásnak.

Ő is végignézi az én uzsonnámat; ugylátszik tet-

Az ujonnan berendezett „Lloyd“ kávéház Temesváron

Das neulings eingerichtete Kaffehaus „Lloyd“ in Temesvár.

Le Café nouvellement ameublé „Lloyd“ à Temesvár.

The recently furnished Coffeehouse „Lloyd“ at Temesvár.

szett a csendélet és csak úgy foghegyről, de elég érthetően odaszól nekem :

„Adjon öt krajcárt, mert beleköpök!“

És máris csucsorította a száját...

Ösztönszerűleg rátettem a tenyeremet az ennyivalóra, majd ütni szerettem volna, segítségért kiabálni, kérni szépen, nézze kedves csirkás ur, én inkább megfelezem, de ez mind csak egy szempillantás alatt történhetett, mert jól emlékszem, még arra is gondoltam, hogy kiszaladok s megfogom, de addig ő beleköp...

Szóval átláttam a helyzetet és teljesen legyőzve a nyomasztó felsőbbbségtől, átadtam a barátomnak az öt krajcárt!

Éppen csak hogy jó étvágyat kívánt és uccu neki... Otthagytott a tépelődésemmel együtt. Milyen tehetetlen is az ember ilyenkor!

De úgy kellett: kávéházban voltam, miért nem rendeltem rostélyost, akkor féltenyeremmel is eltakarhattam volna a vacsorámat.

És ő köphetett volna...

Domi.

□□□

RÓNAI JÁNOS „LLOYD“ KÁVÉHÁZA TEMESVÁRON.

Ez év február havában nyílt meg Temesváron Dél-magyarország legfényesebb kávéháza.

Ez a vidéki gócpont hazánk összes városai között a legnagyobb kulturális fejlődést a legrövidebb idő alatt érte el.

Ipara, kereskedelme, forgalma valósággal amerikai stílusban fejlődik. De a fejlődés foka még ezeknél is szembetűnőbb az architektura terén.

Mintha varázsvesszővel építették volna fel ezt a várost. Minden városrészben hatalmas tornyos bérpaloták, magánházak és középületek, minden fejlett iparról, izlésről és gazdagságról beszél. A kulturális városi élet legnagyobb fokmérője, a kávéházi élet terén eddig nem valami nagy fejlődést mutatott a város közönsége.

Bár már régebben is voltak csinos és kellemes kávéházai a városnak, igazi nagyvárosi stílusban az első a Rónai János vállalkozása.

Már maga az épület is impozáns modern palota, mely Baumhorn műépítész tervei szerint készült, kinek neve már maga is feltétlen garancia arra, hogy úgy a stílus, mint az alaprajzi megoldások elsőrendűek.

A kávéház berendezése, mely dusan berakott keményfából készült, valami rendkívül intimitást árul el. Az első benyomás a lehető legkellemesebb s melyet még fokoznak a kitűnő világítási effektusok, de főleg a kitűnő elrendezés.

A tulajdonost, Rónai Jánost nem kell külön bemutatni, őt és nagyműveltségű feleségét elég széles körökben ismerik. Kedvence volt Kolozsvár és Temesvár elite közönségének és szereplő egyénisége a két rendkívül intelligens városnak.

A kávéház berendezéséhez a székeket Thonet testvérek, az asztalokat Huszka, Halász és Berger, a tüzhely és hűtőket Mayerhoffer és Neményi, a csillárokat Kovács Gyula és Tsa készítette.

Azt hiszem, minden szakemberünk nevében beszélünk, amidőn Rónai János új vállalatának legőszintébb szerencsekívánatainkat küldjük.

Kb.

Az ujonnan berendezett „Lloyd” kávéház Temesváron.
Das neulings eingerichtete Kaffehaus „Lloyd” in Temesvár.
Le Café nouvellement ameublé „Lloyd” à Temesvár.
The recently furnished Coffeehouse „Lloyd” at Temesvár.

A NAPILAPOK ÉS AZ INTERIEUR.

Hogy mennyire belevág a kávéház a pesti életbe, azt legjobban bizonyítja a napilapok mult heti csatariadója.

Az egyik esti lap meghökkenve vett tudomást az „Interieur” ama hirdásáról, mely az ujjabb kávéházalakulásokról számol be és erre valamennyi lap mint közéleti szimptomát, mint aktualitást boncolja cikünket.

Nem jajveszékünk, nem kiáltjuk, hogy veszélyben a szabadverseny, azt sem mondjuk, hogy menjen mindenki ugy tönkre, ahogy akar (mert ez a cinizmus csak akkor volna jogosult, ha azt mondhatnók, hogy költse mindenki a saját pénzét arra, amire akarja) sőt magunk is szeretnénk olcsóbb pikolót inni, csak egyetlen egy dologra akarunk ezuttal kiterjeszkedni, egy egész jelentéktelen, kis dologra, egy numerusra.

Az „Interieur” tudniillik névszerint tizenhárom új és alakuló kávéházat sorol fel. A lapok pedig ötventől hetvenötig terjedő kávéházembrióról elmélkednek.

Azt hisszük, hogy ha ezt a kis számbeli eltérést helyreigazítjuk, akkor szükségtelessé vált a bővebb magyarázat, minden reflektálás és önmagától esik el a felszólamlások nagy sulya és hull ki a reflexiók fulánkja.

ÜZLETI HIREK.

THONETT TESTVÉREK cég az elhunyt budapesti főnök helyébe — mint örömmel értesülünk — annak régi, sok éven át sikerrel működött helyettesét, Polzow Gyula urat nevezte ki. Főnökhelyettes Gaál Ferenc lett, aki a cégnek ugyancsak régi és érdemes tisztviselője. — Ezen intézkedés minden üzletfél megelégedésére fog szolgálni, mert az illetők hosszú budapesti prakszisuk alatt az ország egész üzleti világát megismerték. Magunk őszinte örömmel regisztráljuk e hirt és az új funkcionárusok működéséhez sok szerencsét és jó eredményeket kívánunk.

„ESPLANADE” név alatt nyílt meg ma Budán, a Lukácsfürdővel szemben Pallai Miksa gyönyörű új szállodája. Az új szálloda, mely gyönyörű építkezés és 6 emeletes, a fővárosnak igazán elsőrendű látványossága. A földszinten Komlós Ármin rendezett be elegáns kávéházat, míg a földszint másik oldalán egy fényes vendéglő létesült. Lapunk legközelebbi számában az új szállodát és kávéházat diszes illusztrációkban fogjuk bemutatni.

KAISER MIKSA, a budapesti kávésgárda eme rokonzenes és kedves tagjáról irt egyik hétfői lap egy rettenetes hirt, mely — mint örömmel értesülünk — szerencsére minden alapot nélkülöz. A lapot valamely rosszakarója bizonyára felültette, Kaiser kollegánkat pedig mielőbb reméljük, mint legjobb cáfolatot, itthon a legjobb egészségben üdvözölhetni.

A KÁVÉHÁZI NYOMTATVÁNY az, amelyről minden kávéházban az üzlet niveaujára és a tulajdonos izlésére következtetni lehet. Mai számunkban bemutatunk egy ilyen diszes kávéházi étlapot, melyet lapunk egyik művész munkatársa tervezett és kiadóhivatalunk készített. Kívánságra kiadóhivatalunk készséggel elvállal ilyen niveauju és kiállításu nyomtatványok tervezését és szállítását.

CÉG- ÉS HELYSÉGVÁLTOZTATÁS. Van szerencsénk b. tudomására hozni t. üzletfeleinknek, hogy eddig külön néven vezetett üzleteinket egyesítettük és hogy azokat immár az alábbi cég alatt együttes erővel fogjuk tovább vezetni. Ebből kifolyólag arról is értesítjük, hogy Mayerhoffer C. F. név alatt az eddig Budapest, VI., Teréz-körut 28. alatt vezetett üzletünket a VI., Gyár-utca 20. sz. alatti helyiségbe áthelyeztük. Együttal kérjük előjegyzésbe venni, hogy új telefonszámunk 71-55. Kérjük mindezt tudomásul venni s a már új céget az eddig tanusított szives jóindulatával továbbra is támogatni. Kiváló tisztelettel Mayerhofer C. F. és Neményi Ödön.

AZ „ABBAZIA” KÁVÉHÁZNAK lapunk legutóbbi számában megjelent leírásából kifejtettük, hogy a konyha, hűtök- és fagyaltkészülék stb. berendezését a Mayerhoffer és Neményi cég, az asztalokat és ruhafogasokat Herzka, Halász és Berger cég, a székeket Thonett testvérek cég készítették.

KALLÓS MÁRKUS, a „Népopera” kávéháza berendezése erősen közeledik a végleges befejezéshez. A megnyitás körülbelül e hó végére várható.

MONTMARTRE BAR cimen nyílt meg a sok viszon tagságon átment „Millennium”, „Louvre”, „Lyra” stb. nevű Andrassy-uti helyiség.

Művészi nyomtatvány. Tervezte Jaschik Á. Kívánságra kiadóhivatalunk készséggel elvállal ilyen niveauju és kiállításu nyomtatványok tervezését és szállítását.

KÖZGAZDASÁG

A KÁVÉHÁZ KÖZGAZDASÁGA.

Ha már fennáll a vád, — ha nem is áll meg, ahogy gigászi nyelven mondanák, — hogy kávéházi állam vagyunk, legyünk reá büszkéek, annyival is inkább, mert hovatovább ez a mi sajátosságunk kinövi magát olyan „különös ismertető jelle“, aminőt szégyelni okunk nincs, de amely alkalmas arra, hogy rendkívüliségszerű mivoltánál fogva körünkbe vonzza az idegent, akárcsak egy ferde torony, egy temető, egy csontvázhalom, és más ilyesmi. Még vonzóbb lehet ez a mi sajátosságunk, mint bármi más, mert a mi kávéházaink vonzóak is és marasztók is. Az idegenforgalmat emelni hivatottak segítségével alakult ki a „kávéházak városa“ ilyenné.

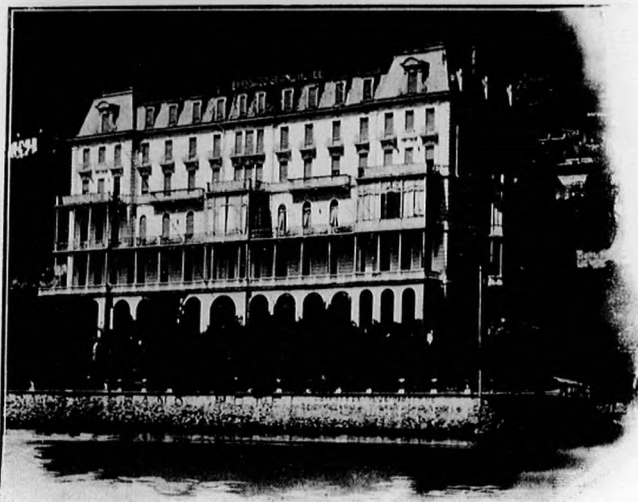
Ha tehát kávéházi állam vagyunk, rendezkedjünk is be valahogyan úgy, hogy legalább közgazdaságilag legyünk önállóak, megelőzvénn ezzel az általános közgazdasági függetlenség messze távolban derengő formáját.

Mi, kávéházak, keresett látványosságok az idegen számára, ne csak kényelmes kereveteink ölelő karjait tárjuk ki a jövevény elé, hanem legyünk bemutatói valamelyes hazai produktumoknak is, hogy az idegen ne csak szobrászi, kárpitosi, tervezői és áldozatkészégi hírünket vihesse el, amellyel számára háremi kényelmet adunk s elfeledtetjük vele a kupék füstjét, a szállodák fehérmünedüs szobalevegőjét s más ilyenekeket, hanem ismertessük meg vele azt, amit csak mi, vagy legalább legjobb mivoltában mi vagyunk képesek nyújtani.

Tartsuk neki a francia pezsgőt, de hirdessük előtte — ha érdemes, a magyar pezsgőt is. És, bocsánatot az őszinte szóért, ne a reklámárut, avagy azt, amelyik mindig nagyobb hasznot jelent, hanem azt, amely minőségénél fogva biztosítja a forgalmat, s ezáltal a lassu, de biztos nagyhasznot!

A borokkal se tegyünk másképp, a likőrökkel szintén. Akinek módjában van, az függetlenítheti magát olynemű viszonylatoktól, amelyek idegen karokban tartják őt, lássák be, hogy: aki keres, talál. Talál beszerzési forrást, minőségeket, s a minőség nemcsak talál fogyasztót, hanem nevel is és termel!

Volt idő, amikor hire volt egyik kávéházunk feketéjének. Hogy hány különce van ennek az italnak, amely ne csak fekete legyen, mint az ördög, s forró, mint a pokol, hanem zamatos is és jó, azt talán mondani is fölösleges, de hogy hány helyen nem fektetnek erre kellő súlyt, gondolván, hogy a kereveteik, a kilátás, a cigány s a „nők“ mindent pótolnak,

Grand Hôtel Brissago (Lago Maggiore)

LÖWY GUSZTÁV az „Ámor“-kávéházat megvette és azt átalakítva ismét megnyitotta.

SIÓFOK cimen új kávéház nyílt meg a fővárosban, az István-ut és Nefelejts-utca sarkán.

SZENTE IMRE a Törley-pezséggyár igazgatója mint értesülünk súlyos műtétnek vetette alá magát, melyet báró Herczel professzor a tőle megszokott bravurral hajtott végre. A mindenki által tisztelt és szeretett igazgató, mint örömmel regisztráljuk, már legjobb egészségben elhagyta a szanatoriumot és Olaszországba utazott.

ADÁSVÉTELI IRODÁT nyitott Ullmann József, volt budapesti főpincér.

HEBEL MIHÁLY, ki a Ferenc-körut és Tompa-utca sarkán nyit új fényes és nagyszabású kávéházat, a helyiségeket márátvette, az átalakításokat megkezdette.

KÜLFÖLDI NAGYSZÁLLODÁK díszes sorozatának közlését kezdjük meg mai számunkban. Ezen szállodák a modern technika minden vívmányával, mint az emberi luxus legtökéletesebb alkotásai igazán figyelemreméltók. A higienikus berendezéseket Lehman és Tsa zürichi cég készítette.

Grand Hôtel Vereina Klosters (Graubünden)

azt csak mi tudjuk, akiket még a villamos mizériák sem tartanak vissza attól, hogy elmenjünk oda, ahol kávé a fekete, s nemcsak fekete a kávé.

Élelmiszerek tekintetében is eleget nyújt Debrecen, Kolozsvár, Kassa és sok más hely, s ha ezeknek küldötte meg is fekszi az idegenek gyomrát, hát csak küldje fel (hiszen a magyar ember is megélvezi Olasz-hon lehetetlen főztjét, sőt keresi is), a magunké pedig nemcsak birja, de keresi is!! Különlegességekkel szerezzen kiki szembeszökő sajátosságot üzletének, s így lesz meg a mi saját közgazdaságunk, amelynek szolgálata eme rovat keretén belül ezentul különös gondoskodásunk tárgyát fogja képezni!

Óhajok, panaszok, ismertetések ezen a téren s eme hasábkon ismertetőt találnak bennük!

□□□

Schwarz Arnold.

BOY-VÁLLALATOK GAVALLÉRIÁJA.

A budapesti majmolás egyik agyoncsépelelt vadhaj-tása a gombamódra elszaporodott boy-mánia.

A minden szükségszerűség és keresettség nélkül, egyszerűen egy bevált jó ideának megirigylésén alapuló boy-alakulások életében újabb jelenség észlelhető, mely úgy a moráljában, mint egész lényében hasonlatos és méltó a nálunk divó üzleti versenyhez.

Ez az újabb mérges pattanás már a kávéház testén diszlik és így tulajdonképpen a kávéásoknak volna kötelességük és érdekük az operatív beavatkozás.

Amint a Messenger- és Cicerone-boy bevezette ezt a hézagpótló ujdonságot, elkövette azt a baklövést, hogy a kávéházi telefonkezelőknek — kik az ő cégüket hívták — 10 fillér jutalékot adott.

Ez türehető lett volna, mert a kávéházi alkalmazott tisztességes uton egy kis honoráriumhoz jutott.

De jöttek az aprók. A kis irigyek, kik másnak az ideájából akarnak élni és míg más a homlokára üt, hogy: hopp egy jó gondolat! — ők már ki is vállalták és meg is csinálják a gondos „utánzatot“. Nincs már annyi rozoga biciklije és piszkos sportruhája ennek a városnak, ahány boy mászkál már utcáinkon.

Ezek a kis aprók — nem lévén megbízásuk — úgy segítettek áldatlan sorsukon, hogy 20 fillérre, két legutóbb létesült vállalat pedig 30, sőt 40 fillérre emelte a pincéreknek adandó jutalékot.

Nem szabad persze oly naivnak lennünk, hogy ezt a boy-vállalatok gavallériájának tudnók be és nem is szabadna haragudnunk a pincérek ilyen jövedelmén, ha nem mi, a közönség fizetnők ezt meg. Ennyivel drágább a boy-taksa.

Türehetetlen azonkívül az az irigy tullicitálás, mely veszedelmesen hasonlít a tisztességtelen versenyhez.

Piszkos konkurenciát istápoltatni a közönséggel, ez a lelkiismeretlenség és cinizmusnak keveréke. Ilyet a kávésnak tünni nem szabad. Alkalmunk volt egyik nagyobb vállalat tulajdonosát ez ügyben megkérdezni, ki az előadottakat még azzal toldotta meg, hogy a pincér még akkor is követeli a jutalékot, ha a vendég maga hívja fel a boyt.

Szóval a közönségnek minden körülmények között felényivel drágábban kell megfizetni az „olcsóság jegyében“ megszületett küldöncöt.

□□□

A „BUDAPESTI KÖLCSÖNÖS SEGÉLYEGYLET M. SZ.“ volt ama kevesek egyike, mely az 1907-iki szövetkezeti végnapoknak sikeresen ellentállt, sőt az akkori százakat letarló végenyészlet után megerősödve került ki az élet-halálharcból, hogy bizalomgerjesztő munkájával hálálja meg azt a jóakaratot, amiért a „kölcsonöst“ sohasem akarták a szövetkezetekről elterjedt kellemetlen véleménnyel illetni. A közvélemény nem is tartotta szövetkezetnek és ime ez a vállalat fizetési zavarokba jutott és minden valószínűség szerint csendes felszámolással jobblétre fog szenderülni.

Az utóbbi esztendőben nem egy szövetkezeti nyaktörésnek voltunk szemtanui, ahol a gyorsan elősietett mentők már csak a beállott halált konstatálhatták, így tehát nem jogosult az érzékenykedés.

De ezt a szövetkezetet nem lehet ilyen egyszerűen elparentálni. Itt meg kell állnunk egy percre, főleg azért, mert megállítanak bennünket az érdeklődők.

Ezt az intézetet 22 évvel ezelőtt a közszükséglet szülte, becsületes, jóhiszemű emberek alapították, kik lelkesedést vittek a foglalkozásukba és hivatásuk magaslatán állottak. Ha egy tisztességes kis-ember pár száz korona kölcsönért betért hozzájuk, nem kívánták feltétlenül Rotschild vagy Dreher zsiróját, hogy ennek ellenében csekély 60—80% kamatot számítsanak, hanem elintézték a dolgát tisztességesen, minden körülmények között emberségesen. Talán nagyon is emberségesen; részint ez volt a baj! Az ilyen intézetek élén álló ügyvezető igazgatónak szívről nem igen szoktak érzélgős, andalító melódiákat zengeni és nem jut eszembe hamarjában a legmagasabb keménységi fokkal bíró anyagnak neve, hogy kellő hasonlattal élhessek.

Ez esetben is másként volt ez itten.

Kanitz Henrik vezérigazgatónak vaj volt a szive helyén. A szive inkább egy jótékonyági egyesület élére, mint bankigazgatói állásra predesztinálta.

Aki ott valamit el akart énni, az csak azon iparkodott, hogy ő eléje jusson. Aki elébe került, annak

nyert ügye volt, mert ez az ember senkit el nem utasított a kérésével.

És ha kivételesen meg kellett tenni — ezek voltak a legidegesebb napjai — akkor oly módon tette, hogy senki érte meg nem haragudhatott...

És most beszüntette a fizetéseket, megakadt. Az okok azonban, melyek ezt az állapotot előidézték, koránsem azonosak a lapokban felhozottakkal.

A tulajdonképeni főok ebben a példátlan rossz, áldatlan és soha ily tartósan nyomasztó pénzválságban keresendő.

Az emberek összecsapták a kezüket. Mi az? a Budapesti kölcsönös?! ez lehetetlen!! A legszolidabb intézetek egyike, kitűnően bírta a versenyt!

Az igaz, a versenyt bírta, de próbálják csak meg, éheztessek a Derby favoritját két hétig és úgy vigyék ki a versenyre. A „versenybíró“ Kölcsönöst is a visszszámító bankok éhezteszték, aztán a nyomasztó pénzviszonyok folyományaképen a betevők, helyesebben a kivevők.

Ha a Kereskedelmi Bankot ezek a kivevők kezdenék rendszeresen látogatni és elvinnének minden kivihetőt, azonkívül a reeszkomptot megvonnák vagy csökkentenék, úgy az sem volna képes a saját tőkéjével ellátni üzletágait. Hát még egy szövetkezet?

De a napilapok, melyek cikkeinket szívesen használják fel — amely egyebekben igen megtisztelő ránk nézve — nem ezt írják és tévesen informáltatva öt millió koronáról beszélnek, melyek kávéházakba immobilizálva szerencsétlen kihitelezésnek bizonyultak. Az üzletek nem voltak rentabilisak stb.

Itt hatalmas tévedéssel állunk szemben. A Budapesti Kölcsönösnek valamennyi üzletágainál kihelyezett összes tőkéje nem haladja meg az öt milliót. A kávéházi impegno nincs ennek egy tizedrésze sem.

Az „Általános Berendezési r.-t.“ prima kihelyezéseket eszközölte. A dubióus követelések az üzleti forgalomnak 3 százalékát sem adják.

A kávéházi hitelek jól vannak biztosítva, csaknem valamennyi hitelező abszolút pontosan fizet. De még aki nem is pontos, átlag jobb fizető, mint bármely más szakmabeli adós.

Ez a szakma diadalmasan állott ellent ez évszázad legtartósabb pénzválságának, bírta az augusztusi házbérnegyedét is, meg fog állni vészesebb fergetegek között is.

A Budapesti kölcsönös segélyző egyesület bukása őszinte csodálkozást és részvétet váltott ki az emberekből és ha sajnáljuk ennek a legrégebb szövetkezetnek válságát, úgy annál fájdalmasabb az a körülmény, hogy az Általános berendezési r.-t.-ot is szükségképen magával kellett rántania.

Ez a vállalat rövid három év alatt oly nagy tekintélyt szerzett bel- és külföldön a magyar műiparnak, hogy mindenki rokonszenvére érdemessé lett.

És ha tekintetbe vesszük, hogy a „Berendezési“ megszűntével ez az iparág ismét ki lesz téve annak a nagy idegen áramlatnak, mint amilyennel alakulásakor kellett megküzdenie, úgy fel kellene karolni minden hasonló törekvésű vállalatot, mely a külföldi inváziót meggátolni hivatva van.

„PHÖBUS“. A mult számunkban megemlékeztünk róla, hogy „Phöbus“ néven új vállalat alakult, mely kávéosk részére óvadékokat, pénzelőlegeket, házbért kölcsönöz. A vállalat vezetője Kállai Jenő, az „Új Idők“ kávéház volt bérlője.

A „CONSUM“ kereskedelmi r. t., mint értesülünk, fizetési zavarokba jutott és még nem bizonyos, hogy egy csendes felszámolással fog-e kimulni.

Ezen jobb sorsra érdemes vállalat egészséges vállalkozásként kávéházi aprólékos cikkek nagyban eladására és szipkagyártásra alapított és mint ilyen igen jól prosperált. Később azonban működését újabb üzletágakra, kávé-, tea-, rum-nagykereskedésre és kávéházak finanszírozására terjesztette ki és tulajdonképeni üzletét teljesen elhanyagolta.

Úgy látszik azonban, hogy agilis és szorgalmas vezetője minden fáradságának és erőlködésének dacára, nem bírt ezen nehéz és nagy szakmában működő nagy és bevezetett cégekkel (Rodosi Testvérek, Wertheimer és Frankl stb.) megküzdeni és elegendő és olcsó hitelforrások felett nem rendelkezvén, kénytelen volt beadni a kulcsot. — Ügyvezetője Steiner Gusztáv új vállalat alapításán fáradozik, ami a mai viszonyok között könnyű feladatnak nem mondható.

JÓKAI

NYOMDA

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST,

THÖKÖLY-ÚT 28.

TELEFON: 96-32.

SZÓTS SIMON SZÖNYEGTELEPE

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-U. 15.

Telefon: 87-28.

Berendez lakásokat, szállodákat és pensiókat.

HANTOS TESTVÉREK festők, mázólok
és ércfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34. Telefon 16-34

KÁVÉHÁZI FELSZERELÉSEK VÁLLALATA

SAJÓ és CSERMELY
BUDAPEST VIII, RÁKÓCZI-UT 69.
TELEFON 120 - 72. INTERURBAN.

ÁLLANDÓAN RAKTÁRON: elefántcsontgolyó, dákó, kréta, billiárd-mantinell, billiárd- és játékasztal posztó, sakk, dominó, tábla, szivacs stb. a legnagyobb választékban. Elvállaljuk billiárdok állandó jókarbantartását.

RECORD RADÓ IRODAFELSZERELÉSI VÁLLALAT
BUDAPEST, VI., LOVAG-UTCA 3.

Szállít kávéházak részére modern kivitelű árlapokat, pénztári iveket és egyéb nyomtatványokat. Telefon 72-17.

Papírasztalkendők gyári raktára.

Stiller J. és Tsai Telefon 145-75.

jégszekrény és hűtökészülékek gyára
Budapest, VII., Szövetség-utca 3. szám.

Kávéházi s vendéglői berendezéseket, alpacca, chinaezüst árut vesz és elad

BRAUN GYULA BUDAPEST, VII., SÍP-UTCA 14 TELEFON 161-44

HAUGG BÉLA rézművesmester

BUDAPEST Teljes kávéházi berendezések.
VII., AKÁCFA-UTCA 47. Telefon: 168-13.

SONNENFELD és BAUER

ELSŐRANGU URISZABÓK • TELEFON 82-56.

BUDAPEST, VII, WESSELÉNYI-UTCA 2.

BING GUSZTÁV Telefon 76-07.

FESTÉK ÉS VEGYI CIKKEK RAKTÁRA
BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-UT 38.

Bondy M. és Társa Telefon: 111-68.
Budapest, VII., Kertész-utca 38. Telefon: 111-68.
Vízvezetékek. — Gázvezetékek. — Gőz- és légfűtések. — Csatorna-felszerelések.

SCHLESINGER JÓZSEF

Szállodai, vendéglői és kávéházi személyzet elhelyező iroda. — Külön üzlet adásvételi oszta. oszta. oszta. Telefon interurban 17-25.

BUDAPEST, RÖSER-BAZÁR.

KASZÁS MÁRTON ÉS TÁRSA

DISZITÓ, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

Telefon 123-98.

Telefon 123-98.

BUDAPEST, VI., LÖVÖLDE-TÉR 2.

HERCEGH ÉS FODOR

URI- ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZA
BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 24.

Menyasszonyi kelengye 200 kor.-tól kezdve. Uri kelengye, leány- és fiu-intézeti kelengye, valamint vásznak, ruhakelmék, szőnyegek, szövött- és rövid-árak, ugyszintén összes női- és uri fehérneműek és szükségleti cikkek legolcsóbban beszerezhetők. KIVÁNATRA TELJES ÁRJEGYZÉKKEL SZOLGÁLUNK.

MÁRTON IMRE ÉS TÁRSA

fémiparművészeti műhelye BUDAPEST, V., Pannonia-utca 31.

TELEFON : 127 - 34.

KÉSZIT: modern iparművészeti fémtárgyakat, művészi butor- és kapu-
vereteket, modern vert réz- és kovácsoltvas-csillárokat, kandallókat és fém-
portálokat. Művészi *versenydíjakat, plaketteket, érmeket* és egyházművészeti
tárgyakat. Rajzok, tervek, költségvetések díjtalanul.

TÖRÖK ÉS CSONGRÁDY

BUDAPEST, IX. KER.,
SZVETENAY-UTCA 4.
TELEFON 59—19 SZ.

 KÁVÉHÁZI
BERENDEZÉSEK.
KÖLTSÉGVETÉSEK
 DIJTALANUL.

IPARMŰVÉSZETI ÉS LAK-
BERENDEZÉSI FÉMTÁR-
GYAK, U. M.: CSILLÁROK,
FALIKAROK, KANDALLÓK
ÉS PORTÁLDISZEK, FÉM-
SZOBRÁSZAT, DISZPLA-
KETTEK, BUTORVERETEK
TERVSZERINTI KÉSZITÉSE
ÉS GALVANOPLASZTIKAI
 SOKSZOROSÍTÁSA.

TÜKÖRGYÁR

CARL BECK WIEN

GYÁR ÉS IRODA :
XIV., MÁRZSTRASSE 109

TELEFON H 21

VEZÉRKÉPVISELET MAGYARORSZÁG RÉSZÉRE:

KOFFLER JAQUES Budapest, VII., Dob-u. 9.

Tükörköszörülés, tükörberakás minden
dimenzióban. — Különlegesség: Kirakatablak-
diszítések modern művegezéssel minden szakma
részére saját tervek szerint.

UJ! UJ! Modern velencei köszörülés művészi
butorok részére saját minták és rajzok szerint.

MINTARAKTÁR:

VI., Königsklostergasse 3. Telefonszám: 4128.

EHRlich Gyula és TSA

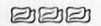

Budapest, VII., Akácfa-utca 59.

TELEFON 49—45.

Sürgőnycim: „BRUNOLA”

A RAPPOLD NÁNDOR csiszolóáranyagkereskedés
bejegyzett tulajdonosa.

Szerszámok, gépek, mérő-
eszközök, üzemanyagok,
 csiszolóáruk.

PARLAGHY ÉS VASTAG

Telefon
150-28.

Budapesti tekeasztal- és műbutoripar
VI. kerület, Frangepán-utca 41. szám.

Telefon
150-28.

GROSSHÄNDLER

BUTORTELEPE

BUDAPEST, IV. KER.
Semmelweis - utca 17. sz.

TELEFON
71—35. SZ.

Zimmermann és Lovász

Tapétaraktár, mennyezetdisz-
gyár, festő, diszítő, mázoló

Budapest, VII., Almásy-tér 16. Telefon 171-29.

NÉMETH VILMOS - VÁLLALKOZÓ

BUDAPEST, VIII., NAGYFUVAROS-UTCA 23. SZÁM.

Elvállal kőmives-, rabitz- és mindenféle átalakítási és építési munkákat.

SIMPLON KÁVÉHÁZ

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 8. SZÁM.
TULAJDONOS SURÁNYI SÁNDOR. — TELEFON 117-26.
NAPONTA SÁRAY ELEMÉR ZENEKARA MUZSIKÁL.

“AUER”

MAGYAR GÁZIZZÓFÉNY RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
BUDAPEST, VI. KER., VÁCI-KÖRUT 3. SZÁM.

Csillárgyár. Karbantartási osztály.
Telefon: 16—20. Este 6 órától: 12—90.

ALEXY TRAJÁN BÉLA, FÉNYKÉPÉSZ

BUDAPEST, VIII. KER., RIGÓ-UTCA 14. SZ.
Telefon: 154—65.

KOVÁCS KÁVÉHÁZ

Budapest látványossága! Emeleten játék- és billárd-
termek. Külön termek társaságoknak. ☼ TELEFON 125—44,
152—32., 166—23.

BAUM LIPÓT

Budapest, VII., Hermina-ut 41. sz.

Készít mindennemű gipsz-, kő-, műkő-, stuccatur, Rabitz- és
műmárvány-munkákat. Ajánl mint különlegességet: **stucco-**
mennyezeteket. □□ Telefon: 154—45.

RÁKOS MANÓ SZOBRÁSZ

TELEFON 75—60.

BUDAPESTEN, VII., BÁLINT-
UTCA 9. SZÁM. ARÉNA-ÚT
ÉSTHÖKÖLY-UT MELLETT.

Készít mindennemű
gipsz-, kő-, műkő-,
stuccatur, Rabitz-
és műmárvány-
munkákat. Ajánl
mint különleges-
séget: **STUCCO-**
MENNYEZETEKET

“ASTOR” KÁVÉHÁZ

Budapest, VII., Erzsébet-körut 41.

KÓCZÉ ANTAL ÉS FIA zenekara hangversenyez.

Hirschler és Török

Tükör-, kép-, képkeret-, üvegcsiszoló-,
rézfoglaló- és üvegfoncso-
rozó-gyár

Iroda és
raktár: Budapest, V., Lipót-körut 18. szám.

MAJOROS KÁROLY

üvegfestő és mozaikrakó-műhelye

Budapest, VI ker., Országbíró-utca 33. szám.

Telefon 170—13.

Kohn Jakab és József

butorraktára

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 10.

Telefon 30—58.

Telefon 30—58.

KORÁNYI ÉS FRÖLICH REDŐNYGYÁR

TELEFON 23-76.

Különleges gyártmányai: kávéházi és terasze-
ponyvák, szabadon álló napellenző sátrak,
szabadalmazott önműködő ajtócsukók és ablak-
szellőztetők, acél-, fa- és vászon-redőnyök.

BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UTCA 5.

SZIRCH IMRE

FÉM- ÉS BRONZÁRU-GYÁRA

TELEFON
56—95

GYÁR ÉS IRODA:

BUDAPEST, VII., GARAY-UTCA 40. SZ.

Mindennemű buter- és épületvasalások, a legegyszerűbbtől a legdíszesebb
kivitelig. ☼ KÜLÖNLEGESSÉGEI KÁVÉHÁZI BRONZMUNKÁKBAN:
Fémtekeasztallábak, asztaltalpatok és szélfogó-ajtók bevonása, ajtóvédő-
és függönyrudak, valamint egyéb e szakmába vágó cikkek gyártása ☼
..... KÖLTSEGVETÉSSEL DIJMENTESEN SZOLGÁLOK. ....

FARKAS ÉS TSA VASSZERKEZETI BUDAPEST, VI., LEHEL-UTCA 8. SZÁM

82—70.

Telefonszám

82—70.

Készít modern **fémportálokat** és berendez teljes üzleti
áru-, könyv- és irattár-állványokat, (megbecsülhetetlen vasáru-
cikkek raktározására) a világhírű szétszedhető Estler-rendszer
szerint acéllemezéből. A nemzetközi Vas- és Gépkészítő
ezen gyártmányok az állami nagy éremmel lettek kitüntetve.

FÜRST LEO

BUDAPEST, VII., DONGÓ-UTCA 3. Meister Testv. faárugyára mellett. Ferenc József laktanya közelében.
GŐZÜZEMRE BERENDEZETT ESZTERGÁLYOSÁRUK GYÁRA. Készít asztalok részére mindennemű
esztergályosmunkát méret vagy rajz szerint. Helybeli és vidéki megrendelések a legrovidebb idő alatt
pontosan és jutányosan szállítatnak. .... Telefonszám 53—36.

Rodosi Testvérek

kávész, tea- és rumnagykereskedők. Telefon 26-16.
Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 1. szám.

Henry Faber & Co. London, rum.

I. & F. Martell, Cognac és
Dékány Péter és Társa
budafoki cognacgyárának
vezérképviselősége.

ÁLTALÁNOS BERENDEZÉSI R.T.

BUDAPEST
VII., GIZELLA-UT 26

Berendez kávészházakat
a legegyszerűbbtől a
legdrágább kivitelig.

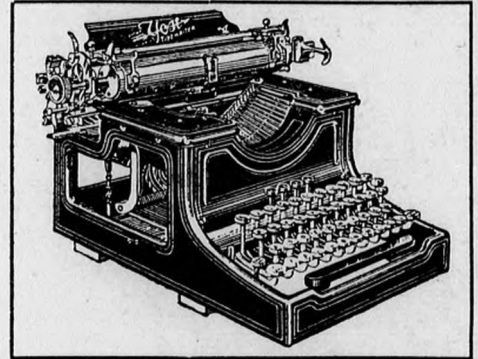

TELEFON-INTERURBAN 65-75

Korszakalkotó ujtás az írógéptechnika terén!

Automatikus váltó. Az írássebesség 50 százalékos fokozása. Csodálatos előny. A látható írásu, nem szalagos XV. számú Yost 1912. évi modellje az automatikus váltás folytán a legtökéletesebb, a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Kérje vételkötelezettség nélkül a gép bemutatását.

Nem drágább a rendes gépnél. Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötve. A szóköz (spácium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás, váltóvisszaállítás automatikusan történik.

A
U
T
O
M
A
T
A

Yost

írógép részvény-társaság KÁLDOR M.
Budapest, New-York palota. igazgató.

Goldstein Ignác

elektrotechnikus

Budapest, VII. kerület, Kazinczy-utca 53. szám

Telefonszám: 18—29.

Villanyos berendezés és karbantartási vállalat. Villanyvezetékek. Villanyventilátorok. Villanytelepek. Csengők.

Rein Nándor

szőnyeg- és ágynemű áruháza
Budapest, VI., Andrassy-ut 9.
Berendez szállodákat, pensiókat. Neuschloss-butorok kizárólagos főraktára . . . .

KOVÁCS GYULA ÉS TÁRSA CSILLÁRGYÁRA

BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 9. TELEFON: 91-04.

Telefon: "HUNGÁRIA" 76-58. Telefon: 76-58.

MAGYAR HÉZAGMENTES ASBEST PADLÓGYÁR
BUDAPEST, IX. KER., ÜLLŐI-UT 113. SZÁM.

GYÁRTANAK: Teljesen lábmeleg, pormentes, tűzbiztos, savellentálló, vízhatlan, higiénikus asbestpadlót, falburkolatot, homorúan kiképezett falcsatlakozást, parafa alapburkolást ilinolium részére

ALKALMAS: Kórházak, szanatóriumok, menhelyek, iskolák, fürdők, templomok, hivatalok, nyilvános épületek, vendéglők, kávéházak, szállodák, bérházak, színházak, mulatóhelyek részére.

BEITZ JÁNOS Telefon: 81-30.

MŰSZTERGÁLYOS,

új és használt kávéházberendezési cikkek raktára, legnagyobb elefántcsontgolyó raktára
BUDAPEST, VII. KER., AKÁCFA-UTCA 55. SZÁM.

SOMLÓ DISZITŐ,
FESTŐ,
MÁZOLÓ

Budapest, VI., Rózsa-u. 27. Telefon 157-54.

Telefon 49-08. **RAPP S.** Telefon 49-08.

kárpitos és diszitő. Mintaraktár és műhelyek

BUDAPEST,
V., Mária Valéria-utca 13. szám.

**MODERN CÍMTABLA
FESTÉSZET**

Bokros Klein
TELEFON: 108-37.

DIPOLD JÁNOS

műlakatos- és csillárgyára

Budapest, IX. ker., Bokréta-utca 23. sz.

Saját gyártású csillárok diszes kivitelben. Rácsok, kandallók, világítótestek terv vagy rajz után. Különlegességek dombormű, vert vagy kovácsolt vas- és fémbutor-veretekben.
Telefon: 128-62. Telefon: 128-62.

Belatiny Casino brut. Magyar kir. országos központi mintapince és a Magyar kir. kincstári borok főelárusításának vezérképviselője:

SZÖLLÖSI TIVADAR, BUDAPEST, VII. KER., WESSELÉNYI-UTCA 6. SZÁM.

TELEFON: 19-60.

INTERURBAN.

Hirschkovits Károly

BUDAPEST, VI., HAJÓS-UTCA 15. SZÁM.

Hatóságilag engedélyezett kereskedelmi ügynökség. Közvetít kávéházat, szállodát, vendéglőt, valamint egyéb ingatlanokat, azok finanszírozását és egyéb pénzügyi tranzakciót eszközöl.

